

Студент 6 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

АНАЛІЗ КОШТОРИСУ ДОХОДІВ ТА ВИДАТКІВ БЮДЖЕТНОЇ УСТАНОВИ

Анотація. Розглянуто програму ревізії фінансово-господарської діяльності будь-якої бюджетної установи, що починається з аналізу кошторису, правильності його формування та внесення змін у процесі виконання.

Аннотация. Рассмотрена программа ревизии финансово-хозяйственной деятельности любого бюджетного учреждения, которая начинается с анализа сметы, правильности его формирования и внесения изменений в процессе выполнения.

Annotation. Program of revision of financial economic activity of any budgetary establishment that starts with the analysis of estimate, rightness of its forming and making alteration in the process of implementation is considered.

Ключові слова: аналіз кошторису, бюджетна установа, кошторис доходів та видатків, фінансово-господарська діяльність.

У наш час актуальним є питання: для чого під час ревізії витратити час на аналіз? Адже до акта ревізії слід заносити лише факти порушень фінансово-бюджетної дисципліни, а не аналітичні висновки. На думку автора, без аналізу неможливо встановити факти порушень фінансово-господарських операцій та можливі ризики від їх здійснення. Тому науково-практичним завданням кожного співробітника контрольно-ревізійної служби при проведенні перевірки формування та виконання кошторису бюджетної установи є його всебічний аналіз.

Значний внесок у теорію та методологію бюджетного планування зробили Барановський О. І., Безгубенко Л. М., Буковинський С. А., Василик О. Д., Гейдор І. І., Гордєєв Л. П., Дьяков І. І., Деркач Н. І., Кириленко О. П., Кравченко В. І., Кузьменко Н. А., Опарін В. М., Павлова Л. Н., Родіонова В. М., Федосов В. М., Юрій С. І. та інші українські науковці.

Питанню обліку та аналізу доходів і витрат кошторису бюджетних установ присвячені праці Атамаса П. Й., Голікова В. І., Л. Гуцайлюк, Джоги Р. Т., Зіміної І. А., Ю. Іванечко, Канєвої І. Т., Матвєєвої В. О., Ткаченко І. Т., В. Сопка та ін. [1, с. 58]. Віддаючи належне науковим напрацюванням учених, слід зазначити, що проблема пошуку нових підходів до формування кошторисів бюджетних установ в умовах стрімких ринкових перетворень та обмеженості фінансових ресурсів потребує подальшого науково-практичного дослідження. Значною мірою це зумовлено трансформаційними процесами в Україні, направленими на досягнення міжнародних стандартів економічної діяльності.

Метою дослідження є обґрунтування аналізу кошторису доходів та видатків бюджетної установи.

У літературі недостатньо уваги приділяли таким питанням, як: важливість аналізу доходів і видатків бюджетної установи як основи для прийняття безпомилкових рішень та зменшення фінансових ризиків, а також удосконалення нормативно-правової бази при складанні і виконанні кошторису, що є одним із найважливіших контрольних заходів.

Для досягнення мети дослідження треба вирішити завдання:

дати відповідь на запитання: про що свідчить аналіз виконання кошторису, а точніше, аналіз відхилень між фінансовими показниками;

обґрунтувати необхідність дотримання законодавства та впровадження нових нормативно-правових актів, які б регулювали питання складання та виконання кошторису;

визначити умови підвищення ефективності управління бюджетними коштами.

Об'єктом дослідження обрано аналіз кошторису доходів та видатків бюджетної установи.

Предмет дослідження становить порядок складання кошторису доходів та видатків у бюджетних установах та його аналіз.

Для того щоб виконувати свої функції, визначені положенням чи статутом, бюджетній установі потрібен план, що визначає доходи, які вона має отримати протягом бюджетного періоду, та відповідні видатки, які будуть проведені для здійснення нею своїх повноважень.

Кошторис і є таким плановим документом бюджетної установи. Кошторис – це основний плановий документ, який надає повноваження бюджетній установі щодо отримання доходів та здійснення видатків, визначає обсяг і спрямування коштів для виконання бюджетною установою своїх функцій та досягнення цілей, визначених на рік відповідно до бюджетних призначень [2]. У бюджетних установах видатки можуть бути двох видів: касові та фактичні. Нараховані і оплачені видатки обліковуються як касові, а нараховані, але не виплачені – вважаються фактичними [3].

Аналіз кошторису – це складання подальшої схеми ревізії, встановлення, над якими питаннями варто працювати детальніше, а які не потрібно опрацювати суцільним методом.

Розглянемо деякі випадки відхилень між фінансовими показниками.

1. Перевищення фактичних видатків над затвердженими асигнуваннями може свідчити про:

невжиття керівництвом установи необхідних заходів щодо приведення видатків у відповідність до бюджетних асигнувань, взяття зобов'язань понад асигнування, що є бюджетним правопорушенням та призводить до утворення небюджетної заборгованості;

отримання робіт, послуг, товарів, які на початок року перебували у складі дебіторської заборгованості.

2. Фактичні видатки, менші за затверджені асигнування, свідчать про:

економічне та раціональне використання бюджетних коштів;

планування зайвих асигнувань;

утворення дебіторської заборгованості, накопичення запасів;

несвоєчасне відображення в бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних з фактичними видатками.

3. Перевищення фактичних видатків над касовими свідчить про:

погашення дебіторської заборгованості, що обліковувалася на початок року;

утворення кредиторської заборгованості на кінець звітного періоду;

списання запасів, які були придбані раніше.

4. Касові видатки, менші за затверджені асигнування, свідчать про:

зменшення асигнувань;

неповне фінансування установ.

5. Перевищення касових видатків над фактичними може свідчити про:

погашення кредиторської заборгованості, що обліковувалася на початок року;

збільшення запасів;

утворення дебіторської заборгованості на кінець звітного періоду [4].

Перевірка дотримання законодавства при складанні кошторису, по суті, є одним із найважливіших контрольних заходів. Важливим є аналіз змісту наказів, що видавалися в установі стосовно фінансово-господарської діяльності, зокрема такої статті кошторису бюджетної установи, як "Оплата праці", наказів про виплати премій та матеріальної допомоги, встановлення стимулюючих надбавок, оскільки передумовою таких дій є завищення показників фонду оплати праці.

Найбільше порушень виявляється при перевірках правильності розрахунків фонду оплати праці та видатків на поточне утримання бюджетної установи. Нормативно-правові акти, які забороняли б планувати фонд преміювання, матеріальної допомоги, виплати надбавок стимулюючого характеру, відсутні.

Особливої уваги заслуговує аналіз виконання кошторису спеціального фонду бюджету. Необхідно зазначити, що планування дохідної та видаткової частин спеціального фонду бюджету стосується головним чином тільки основних груп власних надходжень бюджетної установи, до яких, як правило, не належать суми за дорученнями, благодійні внески, гранти, подарунки, але кошти яких у подальшому зараховуються на рахунки обліку спеціального фонду бюджету [5]. На жаль, більшістю ревізій і перевірок саме в питанні формування дохідної і видаткової частин кошторису спеціального фонду бюджету розкривається безліч порушень нормативно-правових актів, наслідком чого є незаконні видатки коштів загального фонду бюджету [1].

З метою підвищення ефективності управління бюджетними коштами доцільним є залучення тимчасово вільних бюджетних коштів та їхніх залишків у розпорядників із метою здійснення першочергових бюджетних видатків, недопущення касових розривів у процесі виконання бюджетів. Для цього треба:

надати право органам ДКУ на місцях використовувати різноманітні інструменти управління бюджетними коштами, залучати вільні залишки загального і спеціального фондів бюджетів, давати гарантії;

розміщувати тимчасово вільні бюджетні кошти в установах комерційних банків, що буде вагомим джерелом додаткових бюджетних ресурсів;

встановлювати певний ліміт коштів, який залишається в обласних управліннях ДКУ;

визначити на центральному рівні: норматив ризику залучення коштів, механізм оперативного відшкодування залучених коштів;

чітко визначити й розподілити функції між учасниками бюджетного процесу;

для підвищення ефективності контролю за витрачанням бюджетних коштів слід чітко регламентувати функції, права й відповідальність органів Державної контрольно-ревізійної служби у здійсненні контролю;

організувати дієвий контроль за дотриманням вимог законодавчих і нормативних актів.

Розглянувши найважливіші питання аналізу кошторису бюджетної установи, можна зробити висновок, що аналіз кошторису – не зайвий етап у ревізійному процесі, а метод визначення ризиків порушень фінансово-бюджетної установи.

На думку автора, хто вміє "читати" кошторис, для того план подальших ревізійних дій є зрозумілим і чітким. А ретельне вивчення методів і форм контролю за дотримання законодавства при формуванні, затвердженні і виконанні бюджету – єдиний шлях підвищення професійного рівня ревізора, а також впливу контрольно-ревізійної роботи на зміцнення фінансової дисципліни в державі.

Незважаючи на проведені наукові дослідження з питань аналізу кошторису доходів та видатків бюджетних установ, необхідне подальше вивчення даного питання.

Наук. керівн. Волошан І. Г.

Література: 1. Гражданский кодекс Украины. – Х. : Парус, 2007. – 400 с. 2. Порядок складання, розгляду, затвердження та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2002 р. № 228 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>. 3. Шевчук А. О. Кошторис – основний плановий документ бюджетної установи / Шевчук А. О. // Баланс-Бюджет. – 2009. – № 3. – С. 13–17. 4. Петренко О. Застосування компенсації за неправомірне використання об'єктів права промислової власності / Петренко О. // Юридична Україна. – 2008. – № 5. – С. 81–88. 5. Про затвердження переліку груп власних надходжень бюджетних установ, вимог щодо їх утворення та напрямів використання : Постанова Кабінету Міністрів України від 17.05.2002 р. № 659 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.